

दुर्निवहः-हा-हं, आयासकृतः-ता-तं, दुःखसाध्यः-ध्या-धं, दुःखेन काव्यः-ध्या-धं or साध्यः-ध्या-धं. Often expressed by दुर or दुःख in comp.; as, 'hard to be borne,' दुःसहः-हा-हं; 'hard to obtain,' दुःलभः-भा-भं, दुःखलभ्यः-भ्या-भं, दुष्प्राप्यः-पा-पं, दुःखेन प्राप्यः-पा-पं; 'hard to be crossed,' दुःस्रतः-रा-रं, दुःसाध्यः-ध्या-धं; 'hard to be broken,' दुःख्यः-ह्या-हं, दुःखभेद्यः-ह्या-हं; 'hard to be relinquished,' दुःस्वप्नः-जा-जं.—(Fatiguing, painful, laborious) कष्टकरः-री-रं, दुःखो-सिनी-सि (न), दुःखकरः-रा-रं, जेशी-शिनी-शि (न), जेशकः-का-कं.—(Severe, harsh) कठोरः-रा-रं, निष्ठुरः-रा-रं, उग्रः-ग्रा-ग्रं, उग्रदुःखः-खा-खं, तीक्ष्णः-छा-छं, क्रूरः-रा-रं, ककेशः-शा-शं, रुधः-धा-धं.—(Unfavorable) अननुकूलः-ला-लं; 'hard fate,' दुर्दैवः.—(Sour, acid) अम्रसकः-सा-सं, शुक्रः-क्ता-कं.

HARD, *ad.* (Near, hard by) समीपं, निकट, उपाने, आरात्, आसन्नः-जा-जं, सन्निकटः-हा-हं.—(With difficulty) दुःखेन, कष्टेन, कृच्छ्रेण, आयासेन, कठिनं, विषमं, दुर prefixed. (Violently, with force) बलेन, बलात्, बलवत्, तीव्रं, तीक्ष्णं, प्रसभं.—(Hard) शरीरं, समरं, त्वरितं. HARD-BOUND, *a.* दृढबद्धः-डा-डं, दृढसन्धिः-न्धि-न्धि, बद्धकोष्ठः-डा-डं. HARD-DRINKER, *s.* मद्यपानप्रसक्तः, पानरतः, क्षतिपायी *m.* (न). HARD-EARNED, *a.* अमेतोपाजितः-ता-तं, कृच्छोपाजितः-ता-तं, कृच्छातः-ता-तं. TO HARDEN, *v. a.* कठिनीकृ, घनीकृ, कठोरीकृ, दृढीकृ, ककेशीकृ, 'समीकृ, कठिनं नं-कृ, घनीकृ.

TO HARDEN, *v. n.* कठिनीभू, घनीभू, कठोरिभू, दृढीभू, ककेशीभू. HARDENED, *p. p.* कठिनीकृतः-ता-तं, घनीकृतः-ता-तं, दृढीभूतः-ता-तं. HARD-FEATURED, *a.* कठिनवदनः-ता-तं, कठिनमुखः-खी-खं, दुर्मुखः-खी-खं. HARD-FISTED, *a.* कठिनमुष्टिः-शि-हि, दृढमुष्टिः-शि-हि. HARD-HEARTED, *a.* कठिनहृदयः-या-यं, कठिनान्तःकरणः-या-यां, पापाण्डुहृदयः-या-यं, अयोधृदयः-या-यं, निर्दयः-या-यं, निरनुक्रोशः-शा-शं, दुर्हृदयः-या-यं, अक्रिन्नहृदयः-या-यं, सखमयः-यी-यं.

HARD-HEARTEDNESS, *s.* कठिनहृदयता, हृदयकाठिन्यं, निरनुक्रोशता. HARDHOOD, *s.* योध्यं, चीरता, धीर्यं, धृतिः *f.*, धैर्यं, शौध्यं, शूरता, साहसं, निर्भयत्वं, प्रगल्भता, प्रगल्भ्यं, खैर्यं, खिरता.

HARDLY, *adv.* शूरवत्, चीरवत्, धीरवत्, धैर्येण, साहसेन, धीरं. HARDINESS, *s.* (Boldness) शौध्यं, धीर्यं, धैर्यं, धृतिः *f.*, चीरता.—(Of body) देहकाठिन्यं, शरीरदृढता, दृढदेहत्वं.

HARDLY, *adv.* (With difficulty) दुःखेन, कष्टेन, कृच्छ्रेण, कठिनं, कष्टं, आयासेन, दुर prefixed.—(Scarcely, barely) कष्टं, कष्टेन, कृच्छ्रेण.—(Severely) निष्ठुरं, कठोरं, उग्रं, तीक्ष्णं, वैयुध्यं.

HARD-MOUTHED, *a.* कठिनमुखः-खा-खं, दृढमुखः-खा-खं, कठोरमुखः-खा-खं.

HARDNESS, *s.* (Firmness, solidity) दृढता, दार्ढ्यं, दृढिमा *m.* (न), कठिनता, काठिन्यं, घनता, कठोरता, दार्ढ्यं, ककेशता, काकेश्यं, निष्ठुरता.—(Difficulty to be understood) दुर्बोधता, अस्यष्टता.—(Difficulty to be effected) दुःसाध्यता, दुष्करता, काठिन्यं, कठिनता, असौकर्यं, कष्टम्.—(Severity) निष्ठुरता, वैयुध्यं, कठोरता, उग्रता, तीक्ष्णता, ककेशता, काकेश्यं.

HARDS, *s. pl.* शूलोच्चिह्नं, शूलावधि, शूलश्रेयं, क्षतयोशूलश्रेयः शोभभागः. HARSHIP, *s.* ज्ञेयः, कायज्ज्ञेयः, देहज्ज्ञेयः, शरीरज्ज्ञेयः, ज्ञमः, आयासः, शरीरायासः, कष्टं, सेदः, परिजमः.—(Oppression) बाधः-धा, क्षमि-द्रोहः, निष्ठुरता, उन्मत्तः.

HARDWARE, *s.* पिटरकटादीनि लोहभास्यानि, लोहमयभास्यं-स्यानि *n. pl.*

लोहादिनिर्मितभास्यानि.

HARDWAREMAN, *s.* लोहभास्यविक्रयी *m.* (न), पिटरकटाहादिभास्यविक्रेता *m.* (न).

HARDY, *a.* (Bold, brave) शूर-रा-रं, वीर-रा-रं, प्रवीर-रा-रं, प्रगल्भः-भ्या-भं, साहसी-सिनी-सि (न), प्रतिभानवान्-वतो-वत् (न), प्रतिभावान् &c.—(In body) दृढदेहः-हा-हं, कठिनदेहः-हा-हं, दृढशरीरः-रा-रं.

HARF, *s.* शशः, शशकः, लसकयः, लोमकयः-शंकः, मृदुलोमकः, मृदुरी-मवान् *m.* (न).

HAREBRAINED, *a.* चपलबुद्धिः-दिः-दि, चञ्चलबुद्धिः-दिः-दि, विशाल-शीलः-ला-लं.

HAREHUNTING, *s.* शशकाखेटः, शशकानुसरणं.

HARELIP, *s.* शशकोष्ठं, लिपीष्ठ, शशकोष्ठरूपेण लिपीष्ठः.

HAREM, *s.* (Women's apartments) चक्रपुरं, चवरोहः-धनं, सवरो-धगृहं, सवरोपायनं, स्त्रीगृहं, स्त्र्यारं, शुभान्नं, भोगगृहं, भोगवासः, कलत्रावासः, सुविदलं; 'guard of the harem,' शुभान्नपालकः.

HARESKIN, *s.* शशवीर्यः, शशलोम *n.* (न), शशचर्म *n.* (न), शशकाजिनं.

HARICOT, *s.* शाकमूलादिना सह सिद्धं मांसं.

HARK, *interj.* शृणु, कथं देहि, अवधीयतां, निशामय.

HARLEQUIN, *s.* चित्रवेशो भवद्विज्ञेयः, वैहासिकः, परिहासवेदी *m.* (न).

HARLOT, *s.* वेश्या, गणिका, पयस्वी, पय्याङ्गना, पय्याजनः, पय्याङ्गना, वारखी, वाराङ्गना, वारविलासनी, वारसुन्दरी, पुंछली, भोय्या, चम्पकी, दारिका, भृष्टा, साधारणस्त्री, सामान्या स्त्री, व्यभिचारिणी, कुलटा, निशचारी, ग्रामणीः, बेया, रूपानवी, कुम्भा, लङ्किता, कल्लर, चम्परा, चम्परातः; 'a company of harlots,' गणिक्यं.

HARLOTRY, *s.* वेश्यात्वं, वेश्यावृत्तिः *f.*, वेश्याव्यवसायः, वेशिकं, वेश्यत्वं, वारसेवा, वेश्यासेवा.

HARM, *s.* हिंसा-सनं, क्षतिः *f.*, परिक्षतिः *f.*, घनं, द्रोहः, क्षमिद्रोहः, अपायः, नाशः, सपकारः, सपकृतः, पीडा, व्यथा, सपचयः, सपचिन्तः *f.*, विहेदः-दनं, हानिः *f.*, दूषणं, दोषः, क्षतिः, सपहारः, क्षयः, चर्दना.

TO HARM, *v. a.* हिंस्र (c. 7. हिनस्ति, c. 1. हिंसति-सितुं), उपहिंस्र, विहिंस्र, आहिंस्र; सपकृ; सद्दे (c. 10. सदेयति-सितुं), समदे, पीड् (c. 10. पीडयति-सितुं), अपृ (c. 10. अपयति-सितुं), क्षण् (c. 8. क्षणोति-सितुं), परिक्षण्, क्षतिं कृ, परिक्षतिं कृ, दूष् (c. 10. दूषयति-सितुं), दूह् (c. 4. दूषयति, द्रोघम्), उपहन् (c. 12. हन्ति-न्तुं), बाप् (c. 1. बापते-सितुं), रिप् (c. 1. रिपति, c. 4. रिपति, रेष्ट).

HARMED, *p. p.* हिंसितः-ता-तं, विहिंसितः-ता-तं, क्षतः-ता-तं, परि-क्षतः-ता-तं, विक्षतः-ता-तं, चर्दितः-ता-तं, पीडितः-ता-तं, निपी-डितः-ता-तं, व्यथितः-ता-तं, दूषितः-ता-तं, सपकृतः-ता-तं, कृताप-कारः-ता-तं, रिपितः-ता-तं, रिष्टः-हा-हं.

HARMFUL, *a.* हिंस्रः-सा-सं, हिंसकः-का-कं, हिंसात्मकः-का-कं, हिंसा-जनकः-का-कं, हिंसाकरः-री-रं, क्षतिकारकः-का-कं, क्षतिजनकः-का-कं, सपकारकः-का-कं, द्रोही-हिणी-हि (न), भूतमुक् *m. f. n.* (ह), नृगोः-सा-सं, शरहः-का-कं, शराहः-रुः-रु, पातुकः-का-कं, उपपातकः-का-कं, सबाधः-धा-धं, रिष्टः-ध्या-धं.

HARMFULLY, *adv.* हिंस्रपूर्व, क्षतिपूर्व, सद्रोहं, सापकारं, सद्रूपं.

HARMLESS, *a.* अहिंसकः-का-कं, अहिंसः-हा-हं, हिंसारहितः-ता-तं, अनपकारी-रिणी-रि (न), अद्रोही-हिणी-हि (न), अनुपपातकः-का-कं.—(Innocent) निर्दोषः-धा-धं, सदुः-हा-हं, निष्पापः-धा-धं.

HARMLESSLY, *adv.* अहिंसा, अहिंसापूर्व, अद्रोहेण, दोषं विना.

HARMLESSNESS, *s.* अहिंसा, अनपकारः, अद्रोहः, हिंसाभावः, अहिंसक्यं,